

พระเครื่อง : พระธรรม
Buddha "Statue" or "Dhamma "

ชายะ มณฑนาจารุ

Chaya Mantanajaru

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาพุทธจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Doctor of Philosophy, Buddhist Psychology

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Email : lek.ch4@hotmail.com

Retrieved September 5, 2019; Revised September 22, 2019; Accepted December 31, 2019

บทคัดย่อ

พระเครื่อง พระบูชา และวัตถุมงคลมาจากไหน ในขั้นต้นก็คงสันนิษฐานได้ว่า ส่วนใหญ่จะเป็นของเก่าเก็บ ที่คนรุ่นปู่ย่าตายายได้มา และเมื่อความนิยมพระเครื่องในหมู่คนไทยมีมากขึ้น บรรดาคนรุ่นลูก คนรุ่นหลาน ถ้าใครมีได้สนใจที่จะเก็บรักษาไว้ ก็นำออกมาให้คนอื่นเช่าบูชาไปเพื่อนำไปสะสม หรือนำไปขายต่อในราคาที่ได้กำไรพองาม พระเครื่องต่าง ๆ จึงเปรียบเสมือนสมบัติผัดกันชม ผู้ที่มีรสนิยมชอบการสะสมพระเครื่องจะมีความสุขอย่างยิ่ง ถ้าได้ครอบครองพระเครื่องอันเป็นที่นิยมกันในหมู่นักสะสมและยังเป็นของแท้แล้ว ก็จะมีความสุขเพิ่มอีกเป็นเท่าตัว ถือว่าเป็นผู้ที่มีบารมีอย่างแท้จริง เพราะพระเครื่องชุดที่ว่านั้นนอกจากจะหามาครอบครองยากแล้ว สนนราคาเช่าหากันถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่า พระเครื่องกับพระธรรมเป็นเรื่องคู่กัน เมื่อสะสมพระเครื่องแล้วก็ไม่อย่าลืมศึกษาพระธรรมไว้บ้าง เพราะทั้ง 2 อย่างนี้มีความเกี่ยวข้องกันและนำพาสิ่งดี ๆ มาสู่ชีวิตผู้ที่ได้ศึกษา เชื่อถือและศรัทธาเสมอ

คำสำคัญ : พระเครื่อง, พระธรรม

Abstracts

Where did Buddha statue, Amulet, and Sacred objects come from? Basically, assume that most of them are oldie collections. The older the item, the higher value it is. Passing through current era, the Sacred objects become more famous among antiquary group. People who are not intending to keep the collections would sell items to gain profit. Sacred objects market become public favor. People start seeking for the popular sacred item. Some are willing to pay a million just to own the demanded item. Importantly, Sacred items come along with Buddha sutra practice. Thus, the owner would create good thing from a praise of the Buddha by following both Buddha sutra and owning the Buddha items.

Keywords : Buddha Statue, Dhamma

บทนำ

ประเทศไทยเป็นเมืองพุทธอาจเกิดจากมีประชาชนในชาติส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติ ความเป็นพุทธศาสนิกชนของคนไทยอาจเกิดจากการสืบทอดของครอบครัว จารีตประเพณี วัฒนธรรม สภาพแวดล้อมและความเชื่อถือศรัทธา ซึ่งต่างคนต่างมีทัศนคติ มุมมอง และวิถีปฏิบัติต่อพระพุทธศาสนาแตกต่างกันไป ผู้เขียนเป็นพุทธศาสนิกชนโดยกำเนิด ครอบครัวนับแต่รุ่นปู่ย่าตายายนับถือศาสนาพุทธสืบทอดกันมา จนกระทั่งผู้เขียนเติบโตขึ้นและได้รับการศึกษาจึงรู้ว่าในโลกนี้นอกจากศาสนาพุทธแล้วยังมีศาสนาอื่น ๆ อีกมากมาย ปัจจุบันผู้เขียนก็ยังเป็นชาวพุทธ เช่นเดิมและไม่เคยคิดจะเปลี่ยนแปลง ความเป็นพุทธศาสนิกชนของผู้เขียนสรุปได้ง่าย ๆ ว่ามีความเชื่อและศรัทธาเป็นหลัก พ่อแม่ได้ปลูกฝังความเชื่อและศรัทธาให้ สอนให้รู้จักบาปและบุญ ซึ่งความเข้าใจเพียงเท่านี้เราก็สามารถยึดเหนี่ยวไว้เป็นหลักดำเนินชีวิตได้แล้ว ความเชื่อและศรัทธาน่าจะเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้เขียนเป็นผู้นิยมศึกษา สะสมพระเครื่อง ตลอดระยะเวลาหลายสิบปีความนิยมพระเครื่องของผู้เขียนก้าวหน้าอย่างเป็นลำดับแต่มีได้เป็นอาชีพรอที่เรียกกันว่าพุทธพาณิชย์ เพียงแต่สะสมอยากมีไว้ครอบครองเพราะศรัทธาในพิธีกรรมของผู้สร้าง และเชื่อว่าพระเครื่องจะบันดาลสรรพมงคลมาสู่ผู้ที่ได้ครอบครอง ทั้งโชคลาภเงินทอง เกียรติยศ เมตตามหานิยม แคล้วคลาดจากภัยอันตรายทั้งปวง

พระเครื่องหมายถึงอะไร

พระเครื่อง หมายถึง เครื่องรางที่สร้างขึ้นตามคติพุทธศาสนา เป็นพระพุทธรูป หรือพระรูปของ พุทธสาวกผู้เป็นพระอรหันต์ และรูปของพระภิกษุทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ หรือล่วงลับดับขันไปแล้วที่เป็นที่เคารพนับถือว่าเป็นเกจิอาจารย์ที่ทรงคุณวิเศษ พระเครื่องโดยทั่วไปมีขนาดเล็กพกติดตัวได้ อาจสร้างเป็นพระพิมพ์ พระพิมพ์ดินเผา หรือทำด้วยโลหะและโลหะผสม เช่น ตะกั่ว ชิน และสำริด โดยหล่อด้วยกรรมวิธีแบบโบราณ นอกจากนี้ยังรวมถึงเหรียญพระเครื่องโลหะ ทำขึ้นตามกรรมวิธีสมัยใหม่ที่ เรียกกันว่า “เหรียญปั๊ม” เป็นที่เชื่อกันว่าพระเครื่องเหล่านี้มีฤทธิ์อำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่อาจช่วยคุ้มครอง ป้องกันเจ้าของหรือผู้ที่บูชาอัญเชิญติดตัวพ้นจากอันตราย ทั้งที่เป็นภัยจากอำนาจลึกลับเหนือธรรมชาติ ภัยธรรมชาติ ภัยจากสัตว์ และจากมนุษย์ด้วยกันเอง ทำให้ผู้ที่บูชติดตัวเป็นที่รักของคนทั่วไป และส่งเสริมบารมีให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงในหน้าที่การงานอาชีพ พลาณภาพของพระเครื่องในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเรียกรวมได้ว่า เมตตามหานิยม (ฉลอง สุนทรวาณิชย์, 2551: 2) พระเครื่อง เริ่มมีความนิยมขึ้นตั้งแต่ในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 3 ถึง รัชกาลที่ 5) โดยเฉพาะในช่วงตั้งแต่รัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา พระเครื่องได้ถูกจัดสร้างขึ้นจำนวนมาก อย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน โดยสันนิษฐานว่าจุดกำเนิดความนิยมของ “พระเครื่อง” เกิดขึ้นในตอนต้นของสมัยรัชกาลที่ 4 ในเหตุการณ์ที่สมเด็จพระพุฒาจารย์ (โต พรหมรังสี) ได้เดินทางไปเยี่ยมญาติและแสวงบุญ ที่กำแพงเพชร จนพบกับพระกรูที่แตกกรูออกมาจากเจดีย์ในเขตเมืองเก่า จึงได้มาแจกจ่ายชาวบ้าน และลูกศิษย์ซึ่งส่งผลให้สถานะของ “พระพิมพ์” กลายเป็น “พระเครื่อง” ที่ผู้บูชาจะพกติด

ตัวเพื่อ คุ่มครอง จากภัยอันตรายและเป็นสิริมงคล (ฉลอง สุนทราวาณิชย์, 2551, หน้า 5-6) หลังจากนั้นผู้คน ในสังคมก็เริ่มนำเอาพระพิมพ์ที่แตกตามกรุต่าง ๆ นำมาพอกติดตัว จึงเกิดกระแสนิยมพระเครื่องขึ้น ประชาชนจึงนิยมที่จะนำพระเครื่องห้อยคอติดตัวเพื่อไว้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ด้วยความเชื่อที่ว่า พระจะคุ้มครองให้พ้นจากภัยอันตรายและทำให้เกิดความร่ำรวยมีโชคลาภ ต่อมากระแสความนิยม พระเครื่องมีมากขึ้นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นช่วงที่ประชาชนได้รับผลกระทบมากไม่ว่าจะด้วยเรื่องสงครามหรือเศรษฐกิจ จึงเกิดการสร้างพระเครื่องเพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการดำรงชีวิต ในช่วง นั้นถือเป็นการเกิดกระแสนิยมพระเครื่องอย่างเต็มตัว ประชาชนที่ต้องการหาที่พึ่งทางใจจึงได้ตามหา พระเครื่องที่ตัวเองสนใจและเชื่อว่าจะคุ้มครองได้ จึงเกิดการแลกเปลี่ยนพระเครื่องขึ้น เมื่อเกิดความนิยมในการเช่าหาบูชาพระเครื่องแล้ว จึงเกิดการสะสมพระเครื่องหรือที่เรียกกันง่าย ๆ ว่า “เล่นพระ” ในปัจจุบันแนวโน้มความนิยมพระเครื่องสูงมาก ประเมินจากแผงพระเครื่องที่มีปรากฏตามห้างสรรพสินค้าใหญ่ ๆ แทบทุกแห่ง นอกเหนือจากตลาดพระเก่าแก่อย่างท่าพระจันทร์หรือตลาดจตุจักร มีนิตยสารพระเครื่องโดยเฉพาะไม่น้อยกว่า 20 ฉบับ ตำราว่าด้วยพระเครื่องมีจำนวนมาก มีคอลัมน์พระเครื่องในหนังสือพิมพ์รายวัน ในนิตยสาร รวมทั้งรายการวิทยุและโทรทัศน์บางแห่ง มีข้อมูลการประกอบพิธีกรรม วัดถ่มงคลอยู่เนื่อง ๆ มีการประกวดพระเครื่องเสมอ ๆ รวมทั้งมีการให้เช่าพระเครื่องโดยกว้างขวางจากวัดที่พระเกจิอาจารย์ประจำอยู่ เช่น วัดบ้านไร่ จังหวัดนครราชสีมาของหลวงพ่อกุณฯ และวัดพิบูลทองของหลวงพ่อบุญฯ จังหวัดสิงห์บุรี เป็นต้น

สาเหตุที่ทำให้พระเครื่องมีความนิยมมาก ทั้งนี้เกิดจากชื่อเสียงของพระเกจิอาจารย์ที่มีลูกศิษย์ต่างให้ความเคารพบูชา และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากความเชื่อของลูกศิษย์ที่คิดว่าพระเครื่องขึ้นนี้มีพุทธคุณที่ช่วยให้เรื่องต่าง ๆ เกิดผลในรูปแบบปาฏิหาริย์ บุคคลที่ให้ความสนใจกับพระเครื่องจึงศึกษาถึงตัวเกจิอาจารย์ ประวัติต่าง ๆ ของท่าน มูลเหตุในการจัดสร้างพระเครื่องขึ้นนั้น และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการบอกเล่ามาสำนักพิมพ์ต่าง ๆ จึงนิยมจัดพิมพ์หนังสือพระเครื่อง ที่เกิดจากเกจิอาจารย์ท่านนั้น ๆ เพื่อเผยแพร่และสร้างความนิยมให้แก่ผู้ที่สนใจ พระเครื่องจึงถูกกล่าวถึงอย่างมากในสังคมไทยจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยนั้น เนื่องจากมีเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับอานุภาพความขลังและความศักดิ์สิทธิ์ของพระเครื่อง อันก่อให้เกิดปาฏิหาริย์แก่ผู้ที่ได้ร่วมรบในสงคราม หลังจากนั้นพระเครื่องก็กลายเป็นที่สนใจของผู้คนในสังคมไทยมากขึ้นทั้งที่ก่อนหน้านี้พระเครื่อง โดยเฉพาะพระพุทธรูปและพระพิมพ์ถือเป็นสิ่งที่ห่างไกลกับผู้คนมาก เนื่องจากคติความเชื่อใน เรื่องพระเครื่องในช่วงเวลานั้นเชื่อกันว่า พระพุทธรูปและพระพิมพ์มีความบริสุทธิ์มากจนมนุษย์ที่เต็มไปด้วยมลทินและความโสโครกไม่ควรนำเอาพระพุทธรูปและพระพิมพ์ทั้งติดตัวและแม้กระทั่งเก็บไว้ในบ้าน (ฉลอง สุนทราวาณิชย์, 2551, หน้า 4) ปัจจุบันความนิยมพระเครื่องมิได้มีความเสื่อมถอยลงแต่อย่างใด หากแต่มีความนิยมอยู่เสมอ เพราะการเช่าพระเครื่องนอกจากจะหวังพึ่งพุทธคุณและความศรัทธาจากพระเครื่องแล้ว ยังมีการเช่าพระเครื่องเพื่อการลงทุน เพราะพระเครื่องถือเป็นทรัพย์สินที่มีอัตราการขึ้นลงของราคา ไม่ต่างจากการซื้อทองหรือซื้อที่ดิน พระเครื่องที่มี

ราคา 200 บาทเมื่อ 30 ปีที่แล้ว ปัจจุบันมีราคาถึงหลักพันไปจนถึงหลักล้าน จึงทำให้ความนิยมของพระเครื่องมีความนิยมอยู่ตลอดเวลา มูลค่าของพระเครื่องจะขึ้นอยู่กับความสวยงามของพระเครื่องที่มีความสมบูรณ์มากมีความชำรุดน้อย มักจะมีราคาที่ค่อนข้างสูง จนทำให้เกิดการประกวดพระเครื่องขึ้นเพื่อแข่งขันความสวยงามของพระ เครื่ององค์นั้น เมื่อองค์ที่ได้รางวัลชนะเลิศก็จะมีราคาขึ้นมาอีก เพราะถือว่าพระเครื่ององค์นั้นเป็นพระที่สวยงามจนสามารถชนะการประกวดมาได้

กิตติ ภิญโญ. (กิตติ ภิญโญ, 2561: 5) กล่าวถึงมูลเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อความนิยมของพระเครื่องของคนไทย

1) ความเชื่อ เป็นสิ่งแรกและสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้พระเครื่องเกิดความนิยมพระเครื่องได้เริ่มต้นขึ้นมาจากความเชื่อที่เป็นส่วนหนึ่งในการใช้ชีวิตของคนในอดีต เช่นการเชื่อเรื่องผีสาร การเชื่อเรื่องดวง หรือการเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์ สิ่งเหล่านี้ทำให้ความเชื่อเหล่านี้ ได้มาผูกกับพระเครื่อง จึงทำให้ความเชื่อ มีความสำคัญที่สุดในการสร้างความนิยม

2) แรงงูใจที่เกิดจากการบอกเล่า จากผู้มีประสบการณ์หรือมีความเชื่อต่าง ๆ ว่าพระเครื่องสามารถให้ผู้ที่พกบูชา ได้สิ่งที่จะสมดังปรารถนา เช่น แรงงูใจในการพกพระเครื่องเพื่อหวังให้พระเครื่องเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการดำเนินชีวิต ความหวังที่ต้องการให้เกิดความร่ำรวย ทำมาค้าขายดีขึ้น เกิดโชคลาภต่าง ๆ แรงงูใจ เหล่านี้เป็นผลจากความเชื่อของบุคคลที่มีความเชื่ออยู่แล้ว ทำให้เกิดแรงงูใจในการพกพระเครื่อง เพื่อบูชาและหวังสิ่งตอบแทนที่ตนต้องการจะได้รับ

3) ความต้องการ เมื่อเกิดปัจจัยทั้งสองอย่าง ข้างต้นแล้ว จึงเกิดความต้องการที่จะหาพระเครื่องเหล่านั้นมาครอบครองเพื่อหวังถึงผลของพระเครื่องนั้น ๆ แต่การหาพระเครื่องที่ต้องการมาครอบครอง จำเป็นต้องแลกเปลี่ยนเพื่อให้ได้มา ของแลกเปลี่ยนจึงเป็นเงิน ที่จะระบุถึงมูลค่าของตัวพระเครื่อง พระเครื่องที่มีมูลค่าสูงจึงเกิดจากความต้องการของคนเหล่านั้นมากเพื่อจะได้ครอบครอง

สุจิตา อยู่คงศักดิ์ (สุจิตา อยู่คงศักดิ์, 2550: 24) ทำการศึกษาเรื่อง “แรงงูใจ ค่านิยมความเชื่อและการเปิดรับ ข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างศรัทธาต่อวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ” สรุปได้ว่าความโด่งดังของจตุคามราม เทพเกิดจากประสบการณ์ของผู้บูชาที่มีความเชื่อว่า จตุคามรามเทพจะทำให้ผู้บูชาประสบความสำเร็จ เอาชนะอุปสรรคได้ และเมื่อเกิดความเชื่อเหล่านี้ทำให้ผู้ที่สนใจและบูชาจตุคามรามเทพมีแนวโน้มที่ เปิดรับสื่อมากกว่าบุคคลทั่วไป

นิธินันท์ วิภูศิริ (นิธินันท์ วิภูศิริ, 2554: 31) ทำการศึกษาเรื่อง “พฤติกรรม การเข้าพระเครื่องในศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขางามวงศ์วาน” พบว่า ส่วนใหญ่เข้าบูชาพระเครื่องเพื่อสร้างขวัญและ กำลังใจในยามประสบปัญหาหนักที่สุด

ผู้เขียนจึงสรุปเป็นความเห็น ว่า ความเชื่อเป็นการยอมรับกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ บุคคลมักจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปตามความเชื่อและความคิดเห็นส่วนใหญ่ ในทางจิตวิทยา ความเชื่อและทัศนคติเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งที่ฝังอยู่ในจิตใจของบุคคล หากมีสิ่งเร้าที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อและทัศนคติของบุคคล บุคคลนั้นก็แสดงพฤติกรรมออกมาเช่นเดียวกันเสมอ ดังนั้นความเชื่อจึง

เป็นสิ่งที่เกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมาของบุคคลนั้น ซึ่งหากจะพูดถึงความเชื่อของคนไทยก็จะเกิดประเด็นขึ้นมาหลากหลายมากมาย ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อเรื่องผีสง ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ย แต่ ผู้เขียนจะขอกล่าวเพียงความเชื่อที่เกิดจากแรงศรัทธาและเป็นที่ยอมรับของสังคมไทยก็คือ พระเครื่อง

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา ผู้เขียนได้มีโอกาสเข้าศึกษาธรรมในมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งหนึ่ง เป็นการศึกษาในระดับดุขภูมบัณฑิต ซึ่งต้องศึกษาทั้งศาสตร์ทางโลกคือ ด้านจิตวิทยา และศึกษาหลักพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปพร้อม ๆ กัน ผู้เขียนยอมรับว่าเป็นผู้อ่อนด้อยในความรู้เกี่ยวกับพระธรรม จึงเพียรพยายามที่จะศึกษาดังคำกล่าวที่ว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างสำเร็จได้ด้วยความเพียร” ผู้เขียนจึงใช้ความเพียรอ่านหนังสือ “พุทธธรรม” จนครบถ้วนบริบูรณ์ ซึ่งผลที่ได้รับคือ มีความเสียดายที่เพิ่งได้อ่านตอนอายุมากแล้ว การศึกษาพระธรรมของผู้เขียนจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่แตกต่างไปจากเดิม จากพระเครื่องไปสู่พระธรรมและหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า

ท่าน ว.วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี, 2561: 1) ท่านได้กล่าวถึงวิธีการสอนของหลวงพ่อดิเรก จิตตสุโก ท่านเป็นพระวิปัสสนาจารย์ผู้ค้นพบวิธีการเจริญสติแบบเคลื่อนไหวแต่เมื่อครั้งยังไม่บวชเป็นภิกษุ ครั้นบวชแล้วก็ทุ่มเทสั่งสอนลูกศิษย์จนมีผู้รู้แจ้งเห็นจริงมากมาย ท่านเล่าว่า มีลูกศิษย์ของหลวงพ่อดิเรกอยู่คนหนึ่ง เป็นผู้ที่มีศรัทธาจริต นิยมชมชอบในพระเครื่องรางของขลังเป็นอย่างยิ่ง วันหนึ่งเขาไปได้พระเครื่องมาองค์หนึ่ง ว่ากันว่าเป็นพระเครื่องพิมพ์นิยม เนื้อดี ไม่มีตำหนิ พอได้พระเครื่องนี้มาครอบครองแล้ว เขาก็นำไปอวดให้หลวงพ่อดิเรกดูด้วยความภูมิใจ พร้อมเล่าสรรพคุณของพระเครื่องให้ท่านฟัง

เมื่อฟังแล้วหลวงพ่อดิเรกก็ถามว่า

“พระเครื่ององค์นี้ทำมาจากอะไร”

“ทำมาจากดินขอรับ”

“ดินที่คุณเดินเหยียบเข้ามา กับดินที่นำมาทำพระเครื่องเป็นดินอันเดียวกันหรือเปล่า”

“เป็นดินอันเดียวกันขอรับ”

“ถ้าอย่างนั้นมันจะวิเศษกว่ากันที่ตรงไหน”

ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาศิษย์คนนั้นก็เลิกสะสมพระเครื่อง หันมาศึกษาพระธรรมจนเกิดความรู้สึกว่างกระจ่างแก่ใจ คมธรรมก็คือ.. “อย่าให้พระเครื่อง เก่งกว่าพระธรรม”

พระธรรมคืออะไร

พระมหาจรรยา สุทธิญาณ (พระมหาจรรยา สุทธิญาณ, ดร., 2015: 1)) เนื่องจากคำว่า “ธรรม” มีหลายความหมาย การให้ความหมายของคำว่า ธรรมจึงต้องให้ความหมายตามบริบทของคำว่า “ธรรม” นั้นพุทธศาสนิกชนผู้สนใจธรรมทั้งหลาย มักจะเข้าใจความหมายของคำว่า “ธรรม” คือ คำสั่งสอน เมื่อใส่คำว่า พุทธ นำหน้า คำว่า ธรรม เช่น พุทธธรรม ก็แปลว่า คำสั่งสอน

ของพระพุทธเจ้า คำว่า ธรรม จะหมายความว่า ข้อที่ควรตั้งใจปฏิบัติเมื่อ อยู่หลังคำว่า ศีล เช่นคำว่า ศีลธรรม เมื่อนำคำทั้งสองคำมา ผสมกันแล้วแปลว่า สิ่งที่ควรงดเว้นและสิ่งที่ควรปฏิบัติ สิ่งที่ควรตั้งใจงดเว้นหยาบๆคือ เว้นจากการฆ่าและการเบียดเบียน เว้นจากการลักขโมยและฉ้อโกง เว้นจากการ ประพฤติผิดในกาม เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการดื่มสุราและเสพสารเสพติดอันเป็นเหตุให้ สติสัมปชัญญะเสื่อมไป สิ่งที่ควรตั้งใจปฏิบัติหยาบๆคือ ควรมีความเมตตา คือความรักที่ไม่มีเงื่อนไข ไร้พรหมแดน หมั่นประกอบสัมมาอาชีวะที่ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีความพอใจในคู่ครอง ไม่ว่าจะเป็สามีหรือภรรยาของตน พูดความจริง ไพเราะ เหมาะสมตรง เวลา ประสานสามัคคี มีสติ ความระลึกได้ ก่อนทำก่อนพูด และก่อนคิด มีสัมปชัญญะ รู้สึกตัวทั่วถึงขณะที่กำลังทำ กำลังพูด และกำลังคิด (สติสัมปชัญญะ นับเป็นข้อเดียวกัน)

เมื่อคำว่า ธรรม วางอยู่หลังคำว่า จริยะ ซึ่งแปลว่า ควรปฏิบัติ สำเร็จรูปเป็น จริยธรรม แปลว่า หลักการที่ควรปฏิบัติ เช่น พรหมวิหารธรรม หลักการที่ควรปฏิบัติเพื่อการดำรงชีวิตอย่าง ประเสริฐ ซึ่งเป็นธรรมที่เหมาะสมแก่ภาวะผู้นำ อิทธิบาทธรรม หลักการที่ควร ปฏิบัติเพื่อเดินไปสู่ ความสำเร็จในชีวิต สังคหวัตถุธรรม หลักการที่ควรปฏิบัติเพื่อความเป็นผู้บริการที่ดี ทศพิธราชธรรม หลักที่ควรปฏิบัติเพื่อความเป็นนักปกครองที่ดี ยุติธรรม หลักที่ควรปฏิบัติเพื่อขจัดความขัดแย้ง และหลักธรรมอื่น ๆ ที่ควรปฏิบัติเพื่อความเหมาะสมแก่ฐานะและหน้าที่การงาน และความสัมพันธ์ อันดีกับเพื่อนมนุษย์ที่จะพึ่งพิงต่อกันในสังคมบางคราว คำว่า “ธรรม” แปลว่า ความดี เมื่อนำไปวางไว้ หลังคำว่า คุณ เช่น คุณธรรม แปลว่า ความดี ที่ทรงคุณค่า อันมีผลมาจากการปฏิบัติจริยธรรมอย่าง ซำนาญจนกลายเป็นความเคยชิน เช่น เมตตาจนเคยชิน ขยันจนเคยชิน ตื่นนอนแต่เช้า จนเคยชิน อดทนจนเคยชิน สงบเย็นเป็นปกติ สุภาพอ่อนโยน ตรงต่อเวลา จนกลายเป็นลักษณะนิสัยอันถาวร และบุคลิกภาพ อันพึงปรารถนาในทุกสถานะและหน้าที่

เมื่อคำว่า “ธรรม” จะแปลว่า เหตุปัจจัย เมื่อมานำหน้า คำว่า ขาติ ที่แปลว่า เกิด สำเร็จรูปเป็นธรรมชาติ แปลว่า สิ่งที่เกิด มาจากเหตุปัจจัย เช่น ชีวิตมนุษย์เกิดจากเหตุปัจจัยหลาย อย่างเช่น ดิน น้ำ ไฟ ลม มาประกอบกันเข้าอย่างเหมาะสม ภูเขา แม่น้ำ ต้นไม้ ทะเล สัตว์นานาชนิด ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดวงดาว บนท้องฟ้า ล้วนเกิดมาจากเหตุปัจจัยปรุงแต่งทั้งสิ้น จึงเรียกสิ่ง เหล่านี้ว่าธรรมชาติ เพราะเกิดมาจากเหตุปัจจัยปรุงแต่ง คำว่า ธรรม ยังแปลว่า ทรงไว้ เมื่อวางอยู่ ท้ายคำว่า สภาวะ สำเร็จเป็น สภาวะธรรม แปลว่า ทรงไว้ซึ่งความเป็นอย่างนั้น เช่น ลักษณะของโลก ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดวงดาวต่าง ๆ ในสากลจักรวาล มนุษย์สัตว์ ต้นไม้ สายลม แสงแดด ความ โลก ความโกรธ ความหลง เมตตา กรุณา ความสงบ ความวุ่นวาย ล้วนมีลักษณะเด่นเช่นนั้น ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง เช่น อาการโกรธ ของมนุษย์เมื่อสองพันปีเป็นอย่างไร วันนี้นักเป็นอย่างนั้น ความสงบ เมื่อสองพันปีเป็นอย่างไรวันนี้นักเป็นอย่างนั้น ความเมตตา กรุณาเมื่อสองพันปีเคยเป็นมาอย่างไรก็ เป็นอย่างนั้น ต้นสนเมื่อสองพันปีเคยเป็นมาอย่างไรวันนี้นักเป็นอย่างนั้น สภาวะธรรม คือการทรงไว้ซึ่ง ความเป็นอย่างนั้น หรือ เป็นเช่นนั้นเอง แม้แต่สิ่งใกล้ตัวเราที่สุดที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่น ช้างม้า วัวควาย

แมว หมู หมา กาไก่ ก็ล้วนเป็นสภาวะธรรมแต่ละอย่าง ๆ ไปเพราะมันมีรูปร่างหน้าตา ทำทางตลอดถึง การดำรงชีวิตของมันเช่นนั้นเอง

เมื่อวาง คำว่า “ธรรม” ไว้หลัง คำว่า “ปรมัตถะ” จะแปลว่า ความจริง เมื่อผสมกันเป็น ปรมัตถธรรม (อ่านว่า ปะ-ระ-มัต-ถะ-ทำ) แปลว่า ความจริงอันสูงสุด ความจริงอันสูงสุด ได้แก่ ไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ความไม่เที่ยง ทุกขัง ทนได้ยาก อนัตตา หาสาระแก่นสารที่เป็นตัวตน แน่แท้ มิได้ โดยพระพุทธเจ้าตรัสว่า ตถาคตจะเกิดขึ้นมาในโลก หรือไม่ก็ตาม อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา มีอยู่แล้ว ตถาคตเป็นเพียงผู้ค้นพบ เปิดเผย บอกกล่าว แสดงให้ชาวโลกได้ทราบเท่านั้น สรรพสิ่งทั้งปวงที่มีปัจจัยปรุงแต่งย่อมตกอยู่ภายใต้กฎแห่งอนิจจัง ทุกขัง อนัตตาทั้งสิ้น ยกเว้นแต่พระนิพพาน ซึ่งเป็น สัจจะสูงสุดเช่นกัน ไม่อยู่ภายใต้กฎแห่งอนิจจัง ทุกขังและอนัตตา เพราะพระนิพพาน ไม่มีปัจจัยปรุงแต่ง จึงอยู่เหนือความเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามสารธรรมแท้ ๆ เป็นความจริงที่ต้องประจักษ์ด้วยตนเองในชีวิตประจำวันที่มีความรู้สึกนึกคิดนี้เอง เมื่อค้นหาความจริงพบแล้วว่าธรรมมีอยู่จริง ตามความหมายที่กล่าวมา เลือกรสรค์นำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง แล้วจะได้พบกับความสุข ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “อัมมจาริ สุขัง สedit ผู้ประพฤติธรรม ย่อมนอนสบาย” หากใครที่ยังนอนไม่หลับหรือนอนไม่สบายลองเลือกรธรรมมาปฏิบัติอย่างเหมาะสมดูแล้วจะรู้ด้วยตัวเองว่า ปฏิบัติธรรมแล้วสบายจริง ๆ

พระธรรม หมายถึง (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2562: 1) ธรรมะซึ่งพระพุทธเจ้าทรงค้นพบและนำออกเผยแผ่ หรือคำสอนของพระพุทธเจ้า เกี่ยวกับความจริงตามธรรมชาติของทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ธรรมะของพระพุทธเจ้านั้นแต่เริ่มสืบทอดกันด้วยวิธีท่องจำแบบปากต่อปาก เรียกว่า “มุขปาฐะ” สมัยต่อมาจึงได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร คัมภีร์ที่บันทึกพระธรรมของพระพุทธเจ้านั้น เรียกว่า พระไตรปิฎก และยังมีคัมภีร์อื่น ๆ ที่แต่งภายหลังเพื่อขยายความอีก ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ตามลำดับ

การศึกษาพระธรรมในปัจจุบันการศึกษาพุทธธรรมหรือพระพุทธศาสนาในประเทศพุทธเถรวาทและมหายาน นิยมจัดการเรียนการสอนแบบมหาวิทยาลัย โดยอาจจัดควบคู่ไปกับการเรียนการสอนตามแบบที่สืบทอดกันมาแต่โบราณในประเทศนั้น ๆ เช่น ในประเทศไทย นอกจากจะมีมหาวิทยาลัยสงฆ์แล้ว ยังคงมีการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลีอยู่ เป็นต้น การศึกษาพุทธศาสนาในระดับนานาชาติในปัจจุบัน เป็นที่สนใจของตะวันตกอย่างกว้างขวาง หลังจากมีการจัดตั้งสมาคมบาลีปกรณ์ และองค์กรพุทธต่าง ๆ ขึ้นมามากมายหลายแห่ง ทั้งในอังกฤษ ฝรั่งเศส สหรัฐ เยอรมนี ฯลฯ เพื่อค้นคว้าหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในคัมภีร์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาทิเบต และ ภาษาจีน ทำให้การศึกษาพุทธธรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยทั้งยุโรปและอเมริกาหลายแห่งอาจเปิดสอนพุทธธรรมทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาเอก ปริญญาโท ปริญญาตรี (พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 454)

สรุป

พระเครื่องถือเป็นวัตถุที่สร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนของพระพุทธเจ้า เพื่อระลึกถึงคุณของพระพุทธเจ้า ต่อมาได้มีการสร้างรูปตัวแทนของพระเกจิอาจารย์ที่มีผู้คนนับถือมาก จึงเกิดค่านิยมที่จะหาวัตถุมงคลที่พระเกจิอาจารย์ที่เคารพเป็นผู้จัดสร้าง และเมื่อการความนิยมมากขึ้น ผู้คนที่นำไปบูชาได้มีประสบการณ์ต่าง ๆ ในการบูชาวัตถุมงคลชิ้นนั้น ๆ จึงทำให้เพิ่มความนิยมมากขึ้นจนทำให้เกิดการเช่าพระเครื่อง (ซื้อ-ขาย) เพื่อครอบครองพระเครื่องที่ตนต้องการ พระเครื่ององค์ใดที่มีความหายากและเก่าแก่มาก ยิ่งเป็นพระที่เก่าแต่ยังมีความสวยงามเชิงศิลป์ของตัวพระอยู่ ยิ่งทำให้พระเครื่ององค์นั้นมีมูลค่ามาก เป็นความเชื่อและศรัทธาต่อวัตถุในทางโลกเป็นศรัทธาที่ไม่ก่อให้เกิดปัญหา

ศรัทธาในทางศาสนาเป็นจุดเริ่มแห่งการเข้าถึงความจริงหรือปัญญา กล่าวคือ ศรัทธาเป็นเครื่องชักจูงให้ผู้คนโน้มนำให้บุคคล เริ่มต้นปฏิบัติธรรม ศรัทธาคอยจรรโลงการปฏิบัติธรรมให้ดำเนินต่อไปด้วยความเพียรพยายาม แต่บทบาทศรัทธาต้องเชื่อมโยงสู่ปัญญาเสมอ หากไม่แล้วจะเป็นสิ่งไม่มีเหตุผลหรือมกมาย ที่ต้องกำจัดหรือแก้ไขให้ถูกต้อง เกณฑ์ความถูกต้องดำรงอยู่ในปัญญา แต่ในขณะเดียวกันพระพุทธ ศาสนาก็มิได้ให้เหตุผล แบบตรรกวิทยา เป็นความสามารถสูงสุดของมนุษย์ในการกำหนด วิธีการศึกษาพระพุทธศาสนาจึงต้องรักษาสืบทอดพระไตรปิฎกซึ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นบันทึก พุทธวจนะหรือคำสั่งสอนจากพระโอษฐ์ของพระพุทธเจ้าเป็นบทบันทึกแหล่งเดียวที่น่าเชื่อถือที่สุด เมื่อนำมาปฏิบัติจนบรรลุผลให้เห็นจริงในประสบการณ์ของมนุษย์ด้วย ท่านพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวไว้ว่า “พระพุทธศาสนาที่อยู่ในรูปของวิธี การศึกษาเชิงปรัชญาไม่เกี่ยวกับทางปฏิบัติ เป็นเพียงทฤษฎี วิธีการศึกษาพระพุทธศาสนาที่แท้ นั้นเป็นหลักปฏิบัติตรง ๆ เพื่อพ้นทุกข์” (Buddhadasa Bhikkhu, 2010: 31) หมายความว่า ที่มาของความรู้ในพระพุทธศาสนามีการใช้การใช้เหตุผลของมนุษย์เท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติด้วยตนเอง การเน้นความสำคัญของการปฏิบัติธรรมเพื่อให้บุคคลสามารถเข้าถึงประสบการณ์แห่งการบรรลุธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ ภิบุญ. (2561). “ปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมพระเครื่องของประชาชนที่มีความสนใจพระเครื่อง ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษา ศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า งามวงศ์วาน”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- นิธินันท์ วิภูศิริ. (2554). “พฤติกรรมการเช่าบูชาพระเครื่องในศูนย์พระเครื่อง ห้างสรรพสินค้าพันธุ์ทิพย์พลาซ่า สาขางามวงศ์วาน”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2552). *พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุจิตา อยู่คงศักดิ์. (2550). “แรงจูงใจ ค่านิยม ความเชื่อและการเปิดรับข้อมูลข่าวสารเพื่อสร้างศรัทธาต่อวัตถุมงคลจตุคามรามเทพ”. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.